

τοῦ βουνοῦ καὶ τὴν καρδιά μιάς ἀφρισμένης πόρνης, ἔλα νὰ πάμε σὲ χώρες μακρονές, θεριμές, γιατί ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀσυγκίνητοι καὶ ταπεινοί, δὲ νιώθουν πόση ἀξία ἔχει ἓνα φίλὸ στὸ δρόμο, ἓνα ἀγκάλιασμα μπροστὰ στὸ πλήθος, ἓνα δάκρυο ἀπάνω στὸ κορμί σου. Δὲ νιώθουν ἀκόμα οὔτε τὴν ἐρεθιστικὴ σου ἁμαρτία, οὔτε τὴ θλίψη καὶ τὴ νοσταλγία σου γιὰ τὰ παλαιοσέβιχα.

Κ' ἐπιτέλους, στὸ μῦθι τοῦ Χάρου, μονάχα ἐγὼ μπορῶ νὰ νθέξω. Σπλαθισοὶ καὶ κεραινοὶ του θὰ μ' ἔβρουν γενναῖο καὶ ἀποφασισμένο γιὰ μιὰ αἰώνια σελανθιά....

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΜΟΥ

Ἀγχιμῆνε μου φίλε μὲ τὰ μαῦρα φορέματα καὶ τὸ γλοιο πρόσωπο. Μοῦ μίλησες πολὺ γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ. Σὲ βεβαιώνω πὼς γιὰ τὴν ἠθικὴ σου δὲν ἔχω προκατάληψη οὔτε μίσος. Τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ δὲν τὸν ξαίρω. Μὰ ἂν εἴναι κείνος πού συχρὰ κίνω τὰ τρικυμισμένα μου ταξίδια καὶ συχρὰ τὸν τίλοφορῶ «α λ ο σ ὄ ν η καὶ ἄ γ ἰ α η». τότε λίσσεψέ με πὼς δὲν παραστρατῶ ὅπως ἐσὺ μοῦ λὲς μὲ τόση ἐπιμονή.

Μαγαίρι δὲν ἔπιασα ποτὲ στὰ χέρια μου. Ἡ κλειψιά δὲ μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ ἡ σκορπαντία δὲ μοῦ κερσίψε τὴ γλώσσα. Μόνον τὸ πάθος μου εἶναι κείνο πού προκαλεῖ τὴν ἐξέγερσή σας. Μ' αὐτὸ ἀναιπνέω καὶ γλυκίνω τὴ ζωὴ μου. Σ' αὐτὸ παραχωρῶ, μὲ κάποια ἀναισθησία, εἶναι ἀλήθεια, τὸν ξαιτό μου, καὶ μένω ὄσως ὀλόκληρος ἀπάνω στους ἀφροῦς τῆς ὀλόκληρης θάλασσάς μου.

Ἄν πάψει νὰ μὲ κυριεύει αὐτὸ τὸ ἡδονικὸ πάθος, θὰ σβήσω τὴν ἴδια στιγμὴ. Ὅλα τὰ κέρδη τῆς πολυμογθῆς ἡμέρας σ' αὐτὸ τὸ πάθος θυσιάζονται. Τότε ξεκουράζω τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ μου. Τίς στιγμὲς πού τὸ πάθος θὰ πάψει νὰ μὲ κυριεύει δὲ θὰ εἶμαι ἄνθρωπος.

Μπορεῖ ἐπί, καλέ μου φίλε, νὰ βλέπεις τὸ Θεό. Μὴ ἐγὼ βλέπω τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τοὺς διακρίνω ἀνάμεσα ἐκεῖ, πού ἡ ἁμαρτία δὲν ὑποκρίνεται καὶ δὲ φροεῖ μᾶστα.

Πήγαμε, καλέ μου φίλε, στὸν ἄιθονά σου. Σὲ περιμένοντε τὰ πλήθη. Ἡ νύχτ κείνη τόσο ὄρατα καὶ τὸ πᾶσι τοῦ παραθύρου τῆς εἶναι ὀλοκόκκινο. Τὸ τορνελάζετο φῶς σπορτασῶ σὰν τὴν καρδιά, σὰν τὰ γέλια καὶ τὸ μελαγχρὸ κορμί τῆς....

ΜΙΚ. Α. ΡΩΔΑΣ

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Ἔπεσ' ὁ ἥλιος φλογερὸς στῆς θάλασσας τὰ στήθη, ὅπου ἀφρισμένοι ἐτόραζαν καὶ ἀμέτροτοι παλμοί, καὶ πάνω σάλλοιο ἀγκάλιασμα, τὴ θεία αὐτὴ στιγμὴ, ἀπ' τὰ κοιμένα σπλάγχνα του κόκκινη φλόγα ἐχύθη.

Κ' ἡ θάλασσα πού βόγγαε — Σειρήνα ἐρωτευμένη — καὶ στέναζε σὰ νᾶτανε γυνάικα νευρική, μὲ μιὰ γαλήνη μονομιᾶς ξαπλώθη ἀγγελική, καὶ χλόμισσε...καὶ φώναξε τὴ νύχτα...εὐτυχημένη.

Σμύρνη, Ὀκτώβριος 1918.

ΠΑΥΛΟΣ Γ. ΦΑΝΤΑΣ

Η ΑΠΑΓΓΕΛΙΑ

Ὁ ἐκδότης Σιδέρης ἔβγαλε σὲ δύο τόμους ἓνα βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὰ ποιήματα κατὰ ἄλληλα γι' ἀπαγγελίαν». Τὸ βιβλίον τὸ σύνθεσε ἡ καθηγήτρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀδείου κ. Θεώνη Δρακοπούλου (ἡ συνεργάτισσά μας Μυριτιάσις) καὶ τὴν ἀξία του τὴ δείχνει ὁ ἀκόλουθος πρόλογος τοῦ Κωστή Παλαμά :

Ἡ κυρία Θεώνη Δρακοπούλου μᾶς προσφέρει ταχτοποιημένα σὲ δύο ποιήματα νεοελληνικὰ κατὰ ἄλληλα, καθὼς τὰ θέλει, γιὰ τὴν ἀπαγγελίαν. Ἀπὸ τὸ δημοτικὸν τραγοῦδι ἀρχίζουσι τὰ ποιήματα αὐτὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ διάφορα χρονικά καὶ τοπικά σημεία πού σημαδεύουσι τὴν κίνησιν καὶ τὸ ζετούλημα τῆς νεοελληνικῆς ποιητικῆς φιλολογίας, τῆς πάντα βασισμένης ἐπάνω στὴ γλώσσα τοῦ δημοτικοῦ τραγοῦδιου, τὴν ἀναγνωρισμένην πᾶ ὡς τὸ μόνο δυνατὸ θεμέλιον γιὰ νὰ ὑψωθῇ ἐπάνω του, ἀψηφώντας τὸν καιρὸ, στέρεον οἰκοδόμημα ποιητικῆς τέχνης· τὰ ποιήματα αὐτὰ ξεκινώντας ἀπὸ Σολομὸν καὶ Κάλβον καὶ ἀνάμεικτα ἀπὸ τῆς φωνῆς Ἴονίων καὶ Ἑπειρωτῶν καὶ Βυζαντινῶν καὶ Ἀθηναίων ποιητῶν, σταματοῦνε στὸ τραγοῦδι τὸ σημερινόν. Στὸν τόμον τοῦτο ἀνθολογοῦνται καὶ στίχοι ποιητῶν ἀπὸ τοὺς πρὸ νέους· καὶ θέβια δὲν εἶναι αὐτοὶ μόνον ἀπὸ τοὺς νεώτερον πού θὰ μπορούσαν ἐδῶ νὰ βροῦν εὐλογα θεση ἀνάμεσα στους ἄλλους. Ὅμως ὁ τόμος δὲ μπορούσε νὰ τραβήξῃ ἐπ' αἵπειρον, ἦταν ἀνάγκη νὰ κορατηθῇ σὲ ὀρισμένα σύνορα, μὲ τὴν προσδοκίαν καὶ δευτέρον καθὼς λογαριάζεται ἀπὸ τὴν ἐκδότρια του, πόμου, γιὰ νὰ περιλάβῃ συμπληρωματικά καὶ ἄλλων ποιητῶν ἔργα, καὶ παλαιότερον, ὑποθέτω, καὶ ἀπὸ τοὺς νέους ποιητῆς τῆς τελευταίας ὥρας, τοὺς ἀνγκαστικά ἐδῶ παρατημένους ἀπέξω.

Ὁ τόμος αὐτὸς βγαλιμένος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, πού καὶ αὐτὴ τὴ γέννησιν ἢ ἀνάγκην, νὰ δοθῇ παραδειγματικῶς κάποια ἀργάνωσιν στὸ μᾶθημα τῆς ἀπαγγελίας πού τὸ διδάσκει στὸ Ἑλληνικὸν Ὀδεῖον ἡ κυρία Θεώνη Δρακοπούλου, ἐκπληρώνει, μοῦ φαίνεται, διπλὸ σκοπὸν· πᾶσι μᾶς δίνει μὴν ἀνθολογίαν νεοελληνικῶν ποιημάτων ἀπὸ τὰ ἐκλεχτότερα ἕστερα (καὶ αὐτὸ τὸ ἕσπερον ὅμως εἶναι ὁ κύριος ὁ καθενὸν σκοπὸς του) μᾶς δίνει δείγματα στίχων ὄχι γιὰ γνώρισιν ἄγλωσ μὲ τὸ διάβασμα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπαγγελίαν· τὸ πρῶτον διαφέρει πολὺ. Μποροῦμε νὰ εἰποῦμε πὼς τὸ ποιῆμα τότε μόνον καλονοορίζεται, ὅταν ἀπαγγέλλεται.

Καλὸν ποίημα δὲν ἀντέχει στὴν ἀπαγγελίαν· βρονοφροεῖ αὐτὴν ἢ ἀσχημίζου. Καλὸν ποίημα δὲ δείχνει ἀκέραιον τὸν τὴ χάριν παρὰ ὅταν ἀπαγγέλλεται· δηλονότι διαβάσεται μεγαλόφωνα μὲ τὸν τόνον πού τοῦ κοραίζει, μὲ τὸ μέτρο τῆς τέχνης τῆς ἀπαγγελτικῆς· καὶ ἀκόμα καλὸν ποίημα γιὰ νὰ τὸ ἀσχημίζου καὶ γιὰ νὰ τὸ ψευτίσῃς εὐκόλον εἶναι φταίνει νὰ τὸ κακοδιαβάσῃς. Φοιτησῆτε πᾶσι τὸ καλὸ γίνεται στὴν ποιήσῃ μας, πού κατὰ γενικώτατον κανόνα, καὶ αὐτοὶ ἀκόμα πού τὴν προσέχουσι καὶ ἐκείνοι πού τὴν ἀγαποῦνε, μήτε ξεροῦν νὰ διαβόλουν ποιήματα, μήτε πού υποψιάζονται τὰ θαυμάσια χτυπήματα πού καταφέρνουνται στὸ στίχον, κάθε φρονὰ πού τὸν ἀκούνε νὰ διαβάσεται ὅπως ὅπως. Καὶ πολὺ σωστά παρατηρεῖ ὁ χρονολογῶν (1). «Οἱ

(1) «Βαλκανικὸς Ταχυδρόμος» 28 Μαρτίου 1919.

ποιηταί μας, σχετικώς, διαβάζονται καθόλου όμως δεν ακούονται. Ἡ λυρική ἀπαγγελία, αὐτὴ ἡ λεπτὴ καὶ θαυμαστὴ τέχνη, εἶναι δύσκολος. Κρούεται ὅπως κάθε σπάνιον πράγμα. Καὶ ἐνῶ ἡ νεοελληνικὴ ποιησις ἔχει ἀναβῆ ὀλην τὴ σκάλα τοῦ λόγου καὶ τῆς χάριτος, καθήγησε νὰ εἶναι μόνον τέχνη τῆς δράσεως, μόνον νὰ διαβάξεται. Ἐνῶ ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ πάρη τὸ δικαίωμα τῆς. Νὰ γίνῃ εἰς τῆς ἐκείνης. Ἀλλὰ γιὰ νὰ σημειωθῇ ἡ προκοπὴ αὐτῆς, ἀπαραίτητη γιὰ τὸ ὅλο προοδευτικὸ ζετούλιμα τῆς ὑψηλῆς μορφωτικῆς ἐπενέργειας τοῦ ποιητικοῦ λόγου, στήν, καὶ σὲ πολλὰ ἀκόμα, κακομορφωτὴ κοινωνία μας, χρειάζεται συστηματικὴ ἐργασία· ἀφιέρωμα ἰδιαιτέρου στοῦ ἔργο αὐτό, ἀπὸ εἰδικό, τρόπον τινά τεχνίτη μάθημα σὲ σχολεῖο, διευκόλυνση μὲ τὸ βιβλίον. Γύρισμα πάντα πρὸς τὴς νέες ἡλικίες πού ἀργοῦν ἀκόμα νὰ ἀρτηριοσκληρωθοῦν μὲ τὰ ὅπως ὅπως μαθημένα καὶ τὰ γλιστρομένα μέσα στοῦ ἀμα τους ἀπὸ τῆ συνήθεια· χρειάζεται, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, μεθοδικὸ ἀρχισμα ἀπὸ τὰ παιδιὰ. Σὲ τέτοιο κατόρθωμα φανερό πὸς τείνει καὶ τὸ μὲ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐπιχείρημα τῆς κυρίας Θεωνῆς Δρακοπούλου, ὄχι μόνον ποιητικῆς καὶ τῆς ἴδιας, μὰ πλούσια προικισμένης μὲ τὸ δῶρο καὶ τῆς μουσικῆς ἀπαγγελίας τοῦ στίχου, καὶ ἰκανῆς προσέτι καὶ ἀρμοδίας νὰ τὸ μεταδώσῃ τὸ δῶρο αὐτὸ μὲ τὴ διδασκαλία. Μὴ λησμονήσῃμε πὸς τὸ ποίημα δὲν εἶναι μονάχα μεταφορικὰ καὶ καταχρηστικὰ καθὼς τὸ συνηθίζουμε ἀπὸ τὴ γλώσσα μας, τραγουδι. Εἶναι, κυριολεχτικώτατα, εἶδος τραγουδιοῦ. Γιὰ τοῦτο καὶ τὸ διάβασμά του στέκεται πάντα σὺν ἀναποφάσιστο ἀνάμεσα φωνῆς πεζοῦ λόγου καὶ ψαλμοῦ. Πότε γέρνει πρὸς τὰ ἐδῶ, πότε πρὸς τὰ ἐκεῖ· συχνὰ πυκνὰ εἶναι καὶ τὰ δυὸ μαζί· συνομιλία καὶ λειτουργία· ὁμιλία καὶ ἔκστασις. Κάτι σὰ ρετσιετα τὸ ο. μὰ περισσότερο πολυτόνο ἀπὸ τὰ κοινὰ εἶναι μελοδράματα. Καὶ μόνον μὲ τὸ ποίημα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄλλου εἶδους ἐκφραστικὴν ἔντασις πού τοῦ προσθέτε· τὸ τόνισμά του ἀπὸ τὸ μελοποιῶ, μὲ μόνη τὴ μουσικὴ πού ἔχει ἀπὸ τὸ φυσικὸ του ὁ γνήσιος ὁ στίχος, μπορεῖ κανεὶς νὰ συγκοινωνῆσῃ ἀκέρια μὲ τὴν ποιητικὴν ὁμορφιά. Πρὸς τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὴ συγκοινωνία δοῦνται εἶναι πολύτιμη τῆς κ. Θεωνῆς Δρακοπούλου ἡ τέχνη καὶ τὸ βιβλίον τῆς ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃσιν ἀληθινὰ καὶ καθὼς ἀξίζει· νάγαπήσῃσιν μὲ τὴν καρδιά τους γυρεύοντας νὰ ὑψωθοῦν πρὸς τὴν ποίηση οἱ νέοι καὶ οἱ νέες ἀπὸ τὰ σχολικὰ τους ἀκόμα βήματα, προσηλὸν νὰ τοὺς μολύνουν καὶ νὰ τοὺς σκληρύνουν καὶ τὰ χρόνια καὶ τὰ ἄλλα τὰ μαθήματα τῆς νέας ἑλληνικῆς ἡλικίας τοὺς τραγουδιστές, πού ἀξιοπρόσβ' εἶναι καὶ ἀξιογάπητοι. Ἀκοιθῶς ἐπάνω στοῦ θέματος τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος Νιρβάνης ἐγραφε στήν «Ἐστὶς» μὲ τὸ ζωγραφικὸ του γιὰ ἅλα κοντόλι· «... Διότι εἶναι καὶ ὁ ὁμόνος τρόπος (ἡ ἀπαγγελία δηλαδὴ τῶν ποιημάτων) νὰ γνωρίσῃσιν οἱ Ἕλληνες τοὺς ποιητάς μας. Δὲν τοὺς γνωρίζομεν, θὰ μοῦ πῆτε, ὅσοι τουλάχιστον τοὺς διαβάζομεν; Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ὄχι. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦστατος. Διότι δὲν ξέρομεν νὰ διαβάσομεν ποιήματα. Καὶ ἓνα ποίημα δὲν διαβάξεται, ὅπως οἰονδήποτε ἄλλο κείμενον... Ἡ ἀνάγνωσις ἐνὸς ποιήματος εἶναι ἀνάγνωσις μουσική. Καὶ ἐνῶ εἶναι γραμμένον μὲ γράμματα τοῦ Ἀλφάβητου, εἶναι ταυτοχρόνως γραμμένον μὲ νότας. Ἐχει τὰ μουσικὰ του

διαστήματα, ἔχει τοὺς χρωματισμούς του, ἔχει ὅ,τι καὶ μὰ μουσικὴ ἐκτέλεσις».

Ἐπειτα· ἡ ἀπαγγελία τῶν ποιημάτων εἶναι προσηλὸν ἀπὸ τῶν ὧν οὐκ ἀνεῖναι γιὰ τὴν ἀπαγγελία τῆς δραματικῆς, γιὰ τὴν παράστασι καὶ γιὰ τὴν ἐρμηνεύει τῶν πολυσυνδύτων ἐκείνων καὶ κίπως σὲ ψηλότερο σκαλοπατὶ τοποθετημένων ἔργων θεατρικῶν πάντα, μὰ κυρίως ποιητικῶν, πού μὰς μιᾶνε μὲ τὸ στίχο, πού μὰς κυριεύουν μὲ τὴν ποίηση, πού ὁ αὐτὰ φωνὴ καὶ στάσις καὶ χειρονομία καὶ κίνησις καὶ φυσιογνωμία κάνουν ἓνα παρῆμο ἀρμονικὸ, παρῆμον ὅμως, πού ἡ ψυχὴ του εἶναι ἀπὸ χάρι πλαστικὴ καὶ περισσότερο ἀκόμη, ἀν ἐθέτε, ἀπὸ τὴν ἐκφραση τῆς ἀπαγγελίας. Ὅμως ἐνῶ ὁ στίχος, δηλονότι ἡ ἀνθρώπινη φωνὴ στήν ἐντέλειά της, δὲ μαθαίνεται οὔτε στοῦ σχολεῖο, θὰ εἶναι, καθὼς καὶ εἶναι, ἡ ἀνθρώπινη φωνὴ ἴσα μὲ τὸ γρύλλισμα, ἴσα μὲ κάτι βαρβαρικὸ γιὰ τὰ γέλια χοροπηδήματα. Ποιά σημασία δίνουν οἱ προοδευτικοὶ ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ λαοὶ στήν τέχνη τῆς ἀπαγγελίας, τὸ θυμήθηκα, τώρα τελευταία, βλέποντας τὴν αἴσθησι πού προξένησε σὲ κάποιους διανοητικούς πού στέκονται στήν πρώτη γραμμὴ κύκλου τῆς Γαλλίας ἡ εἶδησι πὸς ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου, ἡ περιήρησι πρωταγωνίστρια, ἡ Μπαρτέ. Τὸ πρῶμα θεωρήθηκε σὺν ἐθνικὴ συμφορὰ, καὶ τὴν κοινὴ λύπη τὴν ορμήνευσε τὸ σοβαρώτατο τῶν περιοδικῶν, ἡ «Ἐπιθεώρησι τῶν Δύο Κόσμων» μὲ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ἴδιου τοῦ διευθυντῆ τοῦ περιοδικοῦ, τοῦ κριτικοῦ René Doumic: «Φωνὴ θαυμάσια, αἶσθημα τοῦ ρυθμοῦ, τῆς προσφιδίας, τῶν τόνων, τῶν λεπτεπιλέπτων χρωματοκυματισμῶν, τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης πού εἶναι ἡ ἀπαγγελία τοῦ στίχου, τέχνη λεπτὴ καὶ θαθεῖα, πού λίγο λίγο χάνεται, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἀφῆσε τὴ σκηνὴ ἡ Σάρα Βερνάρ, τῆς τέχνης αὐτῆς τὴν παράδοσι μόνη μὰς τὴν κράτησε καὶ μὰς τὴ φυλάγει ἡ Μπαρτέ. Τὸ τραβηγμὰ της θάφινε κάτι ἄδειο, καὶ ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ Ἀνδρομάχη, ἡ Βερενίκη καὶ ἡ Δόννα Σόλα, θάπομένονε χωρὶς φωνὴ μὲ τὴν ἀποχώρησι τῆς ἀσυγκριτῆς ἐρμηνεύτρας, τοῦ Σοφοκλή, τοῦ Ροκίνα καὶ τοῦ Οὐγκώ».

Ὅμως πάντα πρέπει νὰ τονιστῆ πὸς τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀπευθύνεται, ἰδιαίτερα, πρὸς τὴς νέους μαθητές καὶ μαθήτριες, καὶ προορίζεται γιὰ σκοπὸ, κυριώτατα, σχολικὸ. Γιὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά του εἶναι χαλαρὰ στενώτερα καὶ προσεχτικώτερα προσδιορισμένα. Ἡ γνώμη μου εἶναι πὸς κάθε ποίημα γράφεται γιὰ ν' ἀπαγγελθῆ, καὶ σωστὰ σωστὰ, τραγουδιὰ πού δὲν εἶναι γιὰ ἀπαγγελία δὲν ὑπάρχουν. Μὰ συμβαίνει αὐτό, ἀνίσως ἀφήσομε στήν ἀπαγγελία τὸ γενικώτατο νόημά της. Ὑπάρχουν ποιήματα, πού, καὶ ἀπαγγελμένα, εἶναι σὰ νὰ σιγοψιθυρίζονται, σὰ νὰ λέγονται γιὰ νὰ κοινοστοῦν ἀπὸ τὸν ποιητὴ τους μονάχα, σὰ νὰ ὑψώνονται, δέησις μυστικῆς πρὸς τὸ ἄδρατο. Καὶ ὑπάρχουν ποιήματα πού πρέπει νὰ προφέρεται σὺν πανηγυρικώτερα ἡ ἀπαγγελία τους, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενό τους δραματικώτερο, μὲ τὴ μορφή τους ζωγραφικώτερον, μὲ τὸ σκοπὸ τους κοινωνικώτερον, ποιὸς ξέρει! σὺν προωρισμένα πῶς πολὺ νὰ λέγονται σὲ συντροφίαι, νὰ διέπουν πρὸς οἰάδες, νὰ μεγαλοφωνοῦν ἰδανικὰ ἢ ἐθνικὰ ἢ πάγκοιν' ἀναγνωρισμένα ὡς ἀξία νὰ λατρεύονται. Πρὸς τὰ ποιήματα τῆς δεύτης ἀξίας κατηγορίας, ἴσως δὲ λαθεῖω σημειώνοντες πὸς

βλέπει, για τὸ πρόβλημα τῆς ἀλλαγῆς ἢ κυρίως Θε-
ώνη Δρακοπούλου στὸ βιβλίο της ἂν ἔχι ἀποκλειστικά,
μὰ κυριώτερα, μάλιστ' ἀφοῦ ὁ προσορισμὸς τοῦ βιβλί-
ου της εἶναι, καθὼς εἶπαμε, σχολικός. Καὶ ἡ ἀνάγκη
τῆς προσορισμοῦ τοῦ ἔργου πρὸς τὸ σκοπὸ του φα-
νερὸ πὼς ἔκαμε νὰπερμαζευτοῦν ἐδῶ ποιήματα ποῦ
ἢ ὁμορφιά τους δὲν ἔρχεται σὲ κάποια σύγκρουση πρὸς
τὰ ἠθοπλαστικά χρέη ἐνὸς σχολείου, θεσμοῦ στενά δεῖ
μένου μὲ τὰ παραδομένα ἰδανικά μιᾶς Πολιτείας, κ' ἔ-
τσι νὰ μείνουν ἔξω καὶ ποιήματα ποῦ ὅλη τους ἡ χά-
ρη βρίσκεται στὸ καλαισθητικὸ τραγοῦδιμα καὶ στὸ
διολάλημα αἰσθημάτων καὶ παθῶν ἀταίριαστων ἢ
ποῦ δύσκολα μποροῦνε νὰ ταιριάσουν τὸ ἐλεύθερο
περπάτημά τους μὲ τὴν ὑποταγὴ σὲ ἠθικά σεβάσματα
θεσμοθετήματα, ὅμως ἔξω ἀπὸ τὴν τέχνη. Ἐδῶ ἔπρε-
πε ὅπωςδήποτε νὰ συμβιβαστοῦνε δύο σὲ κάποια ση-
μεία ἀντιφερόμενες δυνάμεις, ἡ Ποιητικὴ καὶ ἡ Παι-

δαγωγικὴ. Γιὰ τὸν τρόπο ποῦ πρέπει νὰ μπαῖνη μέσα
στὸ νόημα τῆς ποιητικῆς ὁμορφιάς ἢ νῆα ἡλικία, ἔ-
χω κάποια φρονήματα, καὶ κάπου κάποτε ἄλλοι τὰ ὑ-
πέδειξα· μπορεῖ καὶ νὰ παραξενεύουν τοὺς ἐπιστήμο-
νες τῆς Παιδαγωγικῆς, ποῦ κρατημένη ἀπὸ τὴν ψυχολο-
γία, βρίσκειται κι αὐτὴ σὲ μεγάλη ἀδιάλειπτη κίνη-
ση καὶ μεταβολὴ καὶ ἴσως γι' αὐτὸ καὶ προκατῆ, σύμ-
φωνα μὲ τὸ ὑποκείμενο ποῦ τὴν ἀποτελεῖ, τὸ παιδί,
πόσο δυσκολοεξιχνίαστο κατὰ βάθος καὶ μὲ ὅλη τὴ
φαινομενικὴ του καὶ σὰ στοιχειώδη ἀπλότητα. Δὲν εἶν'
ἐδῶ κατάλληλος τόπος γιὰ νὰ τὰ ξαναθυμῶ τὰ φρο-
νήματά μου αὐτά. Μὰ φτάνει ἐδῶ νὰ σημειωθῇ πὼς
ἢ μουσολήπτη ἐκδότρια τοῦ βιβλίου ἔκαμε ὅτι τῆς ἤ-
τανε βολετὸ γιὰ νὰ φιλιώση τοῦ παιδαγωγοῦ τὸ ἐπι-
βλητικὸ σκουντούφλιασμα μὲ τὸ παιδικὸ χαμόγελο τοῦ
τραγοῦδιστῆ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τι κερδίζουν οἱ λόγοι. — Μία χαριτωμένη ἀπάν-
τηση τῆς Ρασίλντ. — Ἡ βασίλισσα τῆς ποιή-
σης καὶ ἡ βασίλισσα τῆς πρόζας. — Φιλολο-
γικὰ βραβεῖα. — Ὁ «Διάβολος» τοῦ Μπουντε-
λαίρ.

— Ὁ κ. Γάστων Πικάρ, στὴ «Φιλολογικὴ στήλη»
τῆς «Νέας Δημοκρατίας», βάζει τὸ ἔξης ἐρώτημα
στοὺς «ἀναγνωρισμένους» συγγραφεῖς·

«Ἐνας συγγραφέας, ποῦ τῶχει γιὰ ἐπάγγελμα τὸ
γράψιμο, μπορεῖ σήμερα νὰ ζήσει μὲ τὴ δουλιὰ του;»

Ἀπὸ τῆς 8 τοῦ Φλεβάρη ποῦ μπῆκε αὐτὸ τὸ ἐρώτη-
μα, ἴσαμε τῆς 17 τοῦ Ἀπριλίου, πολλὲς ἀπάντησες στάλ-
θηκαν καὶ δημοσιεύθηκαν στὴ στήλη αὐτῆ. Παίρ-
νουμε τῆς πρὸ νόστιμες, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ εὐχα-
ριστηθοῦνε οἱ ἀναγνώστες μας ἂν μάθουνε τὴ γνώμη
τῶν πρὸ γνωστῶν φιλολόγων γιὰ τὸ σπουδαῖο αὐτὸ
ζήτημα.

Ὁ Μονφόρ, ὁ διευθυντῆς τῆς ἐφημερίδας «Les
Marges» γιομάτος μελαγχολία, ἀπαντᾷ·

— Χωρὶς ἄλλο, ἓνας συγγραφέας μπορεῖ νὰ ζήσει
μὲ τὴν πέννα του, καθὼς λένε, μὰ μὲ τὸν ὄρο νὰ μεί-
νει γεροντοπαλλήκαρο καὶ νὰ δεχτεῖ νὰ φορέει στρα-
βοκανιασμένα παπούτσια, γυρισμένα ρούχα καὶ καπέ-
λα προπολεμικά.

Ὁ Γουστάβος Κὰν ἀπαντᾷ·

— Ξαναφέρνετε στὸ φῶς τὴν ὑπόθεση Σάτερτον,
πλαταίνοντάς την. Ὑπάρχουνε πολλὰ παραδείγματα
δραματικῶνε συγγραφέων καὶ ρομαντιστογράφων, ποῦ
πλούτισαν, ὅπως ὑπάρχουνε καὶ πολλὰ ἄλλα παρα-
δείγματα φιλολόγων ποῦ μόλις κερδίζουνε μὲ τὴ φη-
μεριδογραφία κείνο ποῦ τοὺς χρειάζεται γιὰ νὰ ζή-
σουν. Ἄλλ' ὁ Μπουντελαίρ σ' ὅλη του τὴ ζωὴ κέρδιζε
μόνο δεκατρεῖς χιλιάδες φράγκα, κι ὁ Βερλαίν, . . .
γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω παρὰ μόνο δύο ποιητές, ποῦ τὰ
βιβλία τους δὲν πουλήθηκαν παρὰ ὕστερ' ἀπὸ τὸ θά-
νατό τους.

Ὁ Κλωντ Φαρέρ ἀφοῦ χωρίζει σὲ δύο τάξεις τοὺς
ἐπαγγελματικῶνε συγγραφεῖς, ξηγᾷ·

— Πρῶτα πρῶτα εἶναι κείνοι ποῦ γεννηθήκανε γιὰ
νὰ εἶναι συγγραφεῖς. Αὐτοὶ μποροῦνε νὰ ζήσουνε μὲ
τὴν πέννα τους. Ἐξ ἄλλου θὰ τοὺς εἶταν ἀδύνατο νὰ
ζήσουνε, ἀδιάφορο μὲ ποῖον ἄλλον τρόπο, γιὰτὶ ὅταν
γεννιέται κανεὶς γιὰ νὰ γράφει, γεννιέται σκεδὸν ἀ-
ποκλειστικά γι' αὐτὸ καὶ μόνο. Ἐπειτα ἔρχονται οἱ
συγγραφεῖς ποῦ ἡ τύχη ἢ μιὰ πλαστὴ κλίση τοὺς ὀδη-
γῆσε στὴ φιλολογία. Αὐτοὶ ἄλλως τε εἶναι κ' οἱ πε-
ρισσότεροι. Κι αὐτοὶ δὲν μποροῦνε καὶ δὲ θὰ μισορέ-
σουνε ποτὲ νὰ ζήσουνε ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα ποῦ κανὴ
ἔκαναν καὶ διῶλεξαν. Γιὰτὶ νὰ μὴ γίνουνε καλύτερα
χτίστες; κατὰ τὴ συμβουλὴ τοῦ Μπουαλά;

Νὰ κ' ἡ ἀπάντηση τῆς Ρασίλντ·

— Ἐνας συγγραφέας μπορεῖ νὰ κερδίσει τὸ ψομί
του μὲ τὸ ἔργο του. . . κι αὐτὸ εἶναι ἡ πρὸ σκληρῆ
προσβολὴ ποῦ μπορεῖ νὰ κάνει κανεὶς σ' ὅλους τοὺς
συγγραφεῖς, γιὰτὶ ἡ συγγραφικὴ τέχνη δὲν εἶναι ἐ-
π ἄ γ γ ε λ μ α. Ἄλλοτε εἶσανε ὑπάλληλοι στὰ ὑπουρ-
γεῖα, γραφειοκράτηδες, ἔμποροι ἢ μπακάληδες, μὰ ὁ-
νειροπολοῦσανε. . . γιὰ τὸ τίποτα καὶ τὸ φιλολογικὸ ἀ-
ποτέλεσμα τῆς σκέψης, ἂν ὄχι τοῦ ὄνειρου, δὲν ἀνέ-
βαινε μὲ καμιὰ διατίμησιν. Σήμερα ὑπάρχουνε οἱ κερ-
δοσκόποι τῶν γραμμάτων, οἱ ὠφελούμενοι ἀπὸ τὴ φι-
λολογία, κ' οἱ κερδισμένοι ἀπὸ τὰ γράμματα. Τόσο
τὸ χειρότερο γιὰ τῆς τέχνης καὶ τοὺς ἀληθινούς ἀρτί-
στες, γιὰτὶ χρειάζεται κόπος νὰ ξεχωρίσουμε κείνους
ποῦ ἔχουνε τὸ ταλέντο ἀπὸ κείνους ποῦ ἔχουν ἀπλοῦ-
στατα κατασοσύνη. Τὴ μέρα ποῦ ἡ φιλολογία δὲ θὰ
κερδίσει τίποτις, κείνη τὴ μέρα θὰ δοῦμε πρὸ καθαρά.
Ἐγὼ θὲν ἐργάζομαι ἱστορίαι, δι α σ κ ε δ α ζ ω, καὶ
δὲ μὲ μέλει ἂ δὲν κερδίζω τὸ ψομί μου. Θέλω νὰ μεί-
νω ὁ π α λ ι ὁ ς φ τ ω χ ὁ ς τῶν γραμμάτων γιὰ
νὰ διατηρήσω τὴ λευτεριά μου καὶ τὸ δικαίωμα νὰ δια-
σκεδάζω μὲ ὅ,τι ἀκούω, ὅ,τι βλέπω κι ὅ,τι κάνουνε οἱ
ἄλλοι γιὰ νὰ π ε τ ὺ χ ο υ ν. «Ἄν εἴμουνε βασιλιάς,
— εἶπε κάποιος, — θὰ φύλαγα καθάλλα τάρνια μου;». Δὲ
ζητῶ ἐγὼ περισσότερα. . . ἔξὸν ποῦ τὰ δικὰ μου
τάρνια εἶναι πονηρὰ.

— Σὲ περασμένο φύλλο εἶχαμε ἀναγγεῖλαι τὴν ἐπι-